

3.2.6 זכויות ההשתתפות לפי ספר החוקים הסוציאלי ה-8 – מן הכלל אל הפרט

ספר החוקים הסוציאלי השמיני מיישם את מגמת ההשתתפות של שירותי הרווחה לילדים ונוער במסגרת זכויות שונות ומגוונות.

ניתן למיין את הזכויות הללו כדלקמן:

- זכויות לאוטונומיה אישית
- זכויות להשתתפות בפיתוח השירותים הניתנים במוסדות של רווחת הילדים והנוער
- זכויות השתתפות בפיתוח השירותים של רווחת הילדים והנוער בקהילה

3.2.6 זכויות ההשתתפות לפי ספר החוקים הסוציאלי ה-8 – מן הכלל אל הפרט

זכותם של ילדים ובני נוער להשתתף בהחלטות המגעות לחייהם ומשפיעות על פיתוח שירותי הרווחה לילדים ולנוער במוסדות שונים ובקהילה עוברת כחוט השני בספר החוקים הסוציאלי השמיני (SGB VIII). זכויות ההשתתפות מתייחסות לרמות שונות, הבאות לידי ביטוי בקונקרט בחוק כדלקמן:

- 1. זכויות לאוטונומיה אישית**
 - סעיף 1 בספר החוקים הסוציאלי השמיני מגדיר את זכותם של ילדים ובני נוער לקבלת חינוך שיהפוך אותם לבני אדם עצמאיים, אחראיים ובעלי יכולות חברתיות. הסעיף מזכיר את הקשר בין אוטונומיה אישית ל"כשירות חברתית", אשר בחברה דמוקרטית כוללת את זכותם ואחריותם להשתתפות ומעורבות בקהילה ובחברה.
 - סעיף 5 פסקה 1 בחוק מעניק לילדים ולבני נוער את הזכות "לבחור בין המסגרות והשירותים של גופים שונים ולהביע את רצונם בכל הנוגע לאופן מתן התמיכה" (בתנאי שהזכות האמורה אינה כרוכה בעלויות גבוהות באופן בלתי מידתי).
 - סעיף 8 בחוק: "יש לשתף ילדים ובני נוער בהחלטות של שירותי הרווחה הציבוריים המשפיעות עליהם, בהתאם למצבם ההתפתחותי. יש לקחת בחשבון הן את מצבם ההתפתחותי והן את יכולתם הגוברת לפעול באופן עצמאי ואחראי". יש לשתף את הילדים ובני הנוער "בצורה ברורה, מובנת ונתפסת עבורם".
 - בכל הנוגע לחובתה של המדינה להגן על ילדים ובני נוער כפי שסכנה לשלומם, סעיף 8א פסקה 1 בחוק קובע כי במקום בו נשקפת סכנה לשלומם של ילדים או בני נוער, יש לשתף את ההורים/האפוטרופוסים ואת הילדים או בני הנוער בהכרעת הסיכון, כל עוד אין בכך סכנה להגנה יעילה על שלומם.
 - סעיף 8א9 בחוק קובע שצעירים יכולים לפנות לנציב תלונות הציבור, שהוא גוף עצמאי שאינו כפוף למרותה של רשות אחרת, "לקבלת ייעוץ, לגישור ולפתרון עימותים הקשורים בתפקידיה של רווחת הילדים והנוער".
 - סעיף 42 פסקה 1 סעיף קטן 1 בחוק קובע כי לילדים ובני נוער עומדת זכות בלתי מותנית להילקח למשמורת, אם יבקשו זאת.
- 2. זכויות להשתתפות בפיתוח השירותים הניתנים במוסדות הרווחה לילדים ונוער**
 - סעיף 4 פסקה 1 בחוק קובע שהזכאים לשירות ומקבלי השירות ראשים להתאגד בארגונים עצמאיים כדי לתמוך, ללוות ולקדם את צרכיהם של קהל מקבלי השירותים של רווחת הילדים והנוער.
 - סעיף 9 סעיף קטן 2 בחוק קובע כי במסגרת פיתוח השירותים ומילוי התפקידים יש לקחת בחשבון את "יכולתם הגוברת וצרכיהם הגדלים של הילדים ובני הנוער לפעול באופן עצמאי ואחראי".
 - סעיף 11 בחוק: יש לשתף ולערב ילדים ובני נוער בפיתוח השירותים הניתנים במסגרת העבודה עם הנוער.
 - סעיף 12 פסקה 2 בחוק: "עבודת הנוער בארגונים ובקבוצות נוער תהיה מאורגנת על ידי הצעירים עצמם. הם יהיו שותפים לפיתוח התכנים ולאחריות עליהם".
 - סעיף 36 בחוק מעניק לצעירים ולבני נוער את הזכות להיות מעורבים בשירותים התומכים בגידולם (תכנון התמיכה), "בקביעת הצורך, סוג התמיכה שתינתן והשירותים הנחוצים".
 - על מנת לקבל רישיון הפעלה, סעיף 45 בחוק מחייב מעונות יום ומסגרות כמו פנימיות להבטיח את השמירה של זכויותיהם של ילדים ובני נוער על ידי נקיטת צעדים מתאימים כמו ייצוג עצמי והשתתפות הילדים ובני הנוער, ומתן אפשרות להגשת תלונות בענייניהם האישיים בתוך המסגרת או מחוצה לה.
- 3. זכויות להשתתפות בפיתוח השירותים של רווחת הילדים והנוער בקהילה**
 - סעיף 4 בחוק מטיל על שירותי הרווחה לילדים ונוער במגזר הציבורי לקדם ארגונים עצמאיים ולשתף עמם פעולה, ובין היתר, לכלול אותם בצוותי עבודה לפי סעיף 78 בחוק.
 - סעיף 12 בחוק: ארגוני נוער ייצגו את האינטרסים וענייניהם של צעירים וישמעו את קולם בדו-שיח עם החברה.
 - סעיף 71 פסקה 1 בחוק מחייב "התייחסות נאותה" להצעות של ארגוני הנוער בקשר למיני החברים בועדות הרווחה לנוער.
 - סעיף 80 פסקה 1 סעיף קטן 2 בחוק קובע כי בעת תכנון שירותי נוער, מוטל על הגופים הציבוריים "לברר מהם צרכיהם של הצעירים, תוך התחשבות ברצונותיהם, בצרכים ובאינטרסים של הצעירים והמחזיקים בזכויות משמורת עליהם".